

ტელიოსის საზოგადოებრივ მიზნად ამ თემზე ფოსტის, წყობილ იქონება აგრეთვე წყლები ახალისი პირუტყვი სამკურნალოდ. თუ ამ სხვაობამ საზოგადოების ამ ვასტანა დიდ ხანი და თუ დროით მორჩენა მორჩის საქმეს, ბ-ნი თავმჯდომარე წაიკითხავს მოთხოვნას პირუტყვის ცხოვრებისად; ვფიქრობ ისე საშინელი არ არის, როგორც ვფიქრობა.

* ახალ საეკლესიო-სასიტრადო მუხუმში საცა არის გამპართავენ ლეკციების ქართლის საეკლესიო ისტორიის შესახებ. ამ მუხუმისათვის ერთი თანამგრობდელს გამოუგზავნა რუსეთისადმი დიდ-ძალი ძვილი ქართული წიგნები. აგრეთვე მრავალი წიგნი მოსულა მცხეთის ტაძრიდან.

* ტელიოსის პირუტყვით მფარველ საზოგადოებამ განიხილა დაარსების ქალაქში პირუტყვითა და სხვა სხვა ამიტომაც საზოგადოებამ წესდებაც შეადგინა და წარუდგინა შინაგან საქმეთა სამინისტროს. სამინისტროს ეს წესდება უცებ დაუმტკიცებია და უკანვე გამოუგზავნა საზოგადოებისათვის. ამ სახით ტელიოსში ორი პირუტყვითა სამკურნალო იქნება, ერთი ბეთილის ბ-ნის მეშფრესკისა და მეორე ტელიოსის საზოგადოებისა.

* გუმბარაში, პარაკეტს საღამოს, შემგარეუბნებელს ამავე დღესწრაფი ბ-ნ ნადის სარბევეში, მუხუმს პირადობი, საღამოს ცხრა საათზედ, შევიდა ვიღაც ყმაწვილი კაცი და დახვდა მდგომ პატარა სამოტო-თათბერის წლის ბიჭს პაპიროსის მოსახლევანს. ბიჭმა ბიჭი უთხრა და გერ ფულის გადახდა მოითხოვა. ამ პასუხით გამძინვარებულმა ვაჭარბანმა დაუწყო საბარალო ბიჭს ცემა და რამდენიმე სილა გააწავა. ბიჭის უარის მიხეზიტ ჩქარა გამოაშვარავდა, თუმც იმ ბატონს ნისია ძალიან უყვარდა და არა ერთხელ მომხარა, რეამ იქნადაცა ნისიადა წულია პაპიროსი და სამი

თვეც უკან უდგინათ, რომ გადაეხდნა. ეს ვაჭარბანი იმპროვირის ნაკარბანი თუმც, სახელი და გვარი არ ვიცით.

* ქუთაისი: ქუთაისში ძალიან კარგი ზაზარა დაუფდა ბ-ნ გუნიის კალენდარი. დიდი თუპატარა, ერთი თუ ბევრი, ყველა ამ კალენდარს ტეზანებად გრდობს და კვირებს გუნიის თხოვრებამ. ეტყობა დიდი საქიროება ყოფილა ერცელის ქართლის კალენდარისა. ბ-ნი გუნია მადლობის დროსა, რომ ერცელი კალენდარი შეადგინა და დაბეჭდა, მაგრამ უნდა ეუფასეფელოთ, რომ მისი კალენდარი სულ საესე სხვადა-სხვა შეცდომით.

* იქადაგებ: აქუთისი დრამატულის დასის არტისტი ბ-ნი გოგოლა-შვილი თავისის ამხანაგებ-არტისტებით აპირობს ამ დიდ მარხვაში ბათუმში წესებას და სალიტერატურო სკოლა მოიხმოს გამართოს. ამბობენ, ერთი საღამოს წყურა-კითხვის საზოგადოების სახარვეთლოდ გამართათესა.

* ქვემო-სურგბა: ქვემო-სურგბის სკოლის მასწავლებელი ბ-ნი ისილო-რე რამეშვილი გეზოებს დატყვევით შემდეგი წერილი: „ჩემდამო რწმუნებულის ქვემო-სურგბის კერძო სკოლის წიგნ-საცავისათვის ბ-ნ ანდრია ლუბაძისგან მომივიდა ათი ცალი ჟურნალის „ნობათისა“ და ერთი ცალი „ლომ-კაცი“, რის გამოც დიდ მადლობას ვუთხრობ პატივცემულ შემომწერილს.

აგრეთვე მადლობას ვუთხრობ ბ-ნ მძივლი ნასიძეს, რომელმაც შემიხალა იმავე წიგნთ საცავს ორი თავისი თხზულება—„ქართული მწერლები“, II და III ნაწილი. მანვე დაუთმო ქვემო-სურგბის სკოლის შეგიარდებს თავისი „ქრისტიანობა“ 40 ცალი ნახევარ ფასად.

* სოფ. ბახვა: ბახვის სკოლის მასწავლებელი გეზოებს გამოვიცხა-

დათ შემდეგი: ივერიისა მე-5 ლ-ში დამეჭიდია, ვითომ პატარა წიგნები (ორი პატარა ამავე) ჩემის ხარჯით იყოს გამოცემული. სიხარტლის აღსანიშნავად გთხოვთ დაბეჭდოთ, რომ ხსენებულ წიგნები ჩემის საუსიბო-კი არა, არამედ რამდენიმე გურულესი სოაღლის მასწავლებლისა და სხვა კაცების საშუალებით არის გამოცემული. ამასთანვე უნდა გავცნობოთ, რომ ამავე ქუთაისის კერცის ტოლა მარცვალა“ ჩემ მიერ გადმოკეთებულა რუსულიდან, ხოლო მეორე გუთენის ნ. შარაშისისა.

მ უ ლ ი ა

(სადაესქვამი გვირგვინი)

ოქტომბერი

17-ი. ორშაბათი.

დღეს პირველი დღეა სკოლის განიარა, როგორც სკნბარბან, სამხამ თათემ სოფელში! დღეს დილის დედამ წაშეყვანა სასწავლებელში მესამე კლასში ჩასაწერად. მე სოფელი მაგოვალბოდა და უფლებად მივიღეთ. ქუთუბში ყმაწვილეს ერთა ყოფა და ქლივილი გამპინდათ. ორივე მალბიში წიგნებისა საესე იყო. დედ-მამეი ყოფილობენდნ აბეებს, პორტუგელებს, რეულებს. სასწავლებელის კარბთან იმოდნა ხალბი იყო, რომ ყარაული და პოლიციელი ძლიეს იმავებდნ. ზედ-კარბებთან მახარბ ხელი წამბილ ჩემმა ოსტატმა მეორეს კლასისამ, ყოველთვის მიზარბულმა, თმა-მარბმა და აწევილმა.

— გვრე რალა, ენრიკო, მითხრა

*) ამ სასწავლო გამოვიდა ერთი მწვენიერი წიგნი იტალიაში. მისი დამწერი არის ოტარელი სასწავლო-განმარბელი ენ-მარბელი გლობო დე-პინი. თითონ წაწინა გზენბთ, რბა მკენა: „ბული“. წიგნი პატარა-პატარა მოსარბებს ამ წიგნისას გამოვიყარბებთ ჩვენს მოსწავლესს და იმდელ გვექმს ამისათვის არაენ დატყვევრბს.

მე: სამუდამოდ გზორბდებით ერთმანებისა?

ეს მე კარვალ ვიცოდი, მაგრამ მინიციული დამინაღლონდა. ძლიეს გავაბტანიე ხალბს და შევიდი. საესეა კიბე, საესეა წინ შესავალი ოთხი. ეინ გინდა, რომ აქ არ იყო: ქალები ამ გლების დედაკაცი, მუშები, აფიცრბები, დიდ-დედები და გოგო-ბოსამსახურები.—ყველაში ბალბინთა და არზებთ ხელში, ლაბარაკი, ვილივი და ერთი ამავეი იყო, თითქო თეატრში შევიცილი. მე გამიხარბა, რომ ხელ-ახლო დავინახე დიდი ოთახი ქვედა სართულისა თავის შეიღის კარიბია. აქედან ყველა კლასბში შევიღოდა კაცი, მთელი სამი წელიწადი თითქმის ყოველ დღე სულ ამ ოთახს გავივლიდი ხოლმე. საესე იყო ხალბეთი. ქალები-მასწავლებელნი მიდლოდნენ და მოდლოდნენ.

ჩემმა წინანდელმა ქალმა-მასწავლებელმა პირველის კლასის უფროსის ნაწილისამ თავის კლასის დირბამ თვლი წმნასწრა და მიზნარ: ენრიკო, შენ წელს ზემო სართულში გავდაღინარ, აქედ აღარ დატყირბება გველა-გამიკოლა. მითხრა და ნაღველიანდა შემომხალა.

დირბეტორის შემოკბიენენ გულნატყევი დედაკაცი: ადგილი არ იყო იმათის შეიღების მისაღებად. მე ისე მიტყობ, რომ შარზანდელს აქედ დირბეტორის ცოტად ჰალარა მოპოვებია. ზოგი შეგირბები გავზიღან, გასუბტებულან. ძირის სართულში პირველ კლასის უმცროსის ნაწილის ბავშვები არ შეიღოდნენ კლასში და ერისათვის ჯიღბობდნენ. ძალად შეათრბეს, ზოგი საესეზედ აღარ ბებბა, სხვები, რაკი ბავშვბადნენ რომ დედ-მამანი მიიან, შევიღოდნენ დედ-მამას. შშობლები უკანევე პარბუნბოდნენ, რომ ან დაუეზოლოდონ და ჩაიწმობნ, ან ისევე ზონ წაიყვანონ. ქალებმა-მასწავლებლებმა არ იცოდნენ რა ექნათ. ჩემი უმცროსი ძმა მიგებარა ქალს—მასწავ-

ვლებელს დედაკატის და მე ოსტატს პერბონის. ათს საათზედ ყველა ერთად თავ-მოყრილი ვიყავით: სულ ორბოც-და-თითბმეტი შეგირბი. ამათში მარბო სუბემე- თექბმეტი ჩემი ამხანაგ იყო, მეორე კლასბამ იქმთან ერთად გავდოსლოდი. ამათ შარბის იყო დერბოსი, ესე იგი, ის, რომელმაც ყოველთვის პირველი ჯიღბოდა ესლოდა ხოლმე

სკოლაში სული მიგუბდებოდა, თითქო რაღაც პატარა გლია და ჩემს გულს არ იტყესა, დავლოდნი. მე სულ ტყეები, მთები, ზოგბული მაგონდებოდა. მომავონდა ჩემი ოსტატე მეორეს კლასისა. კი კაცი. სულ ჩინთან ერთად მიზარბულბა. იციენდნენ ტანთ პატარა, თითქო ჩემნი ტოლ ამხანაგიაო. ჩინენბოდა, რომ ეველარ ენახედ დღეის იქით კლასში იმას გარწვილს თავის ბრეშბ თმბიბთა. ჩემი ახალი ოსტატე ტახნალ მაღლია, წვერ-მაპარბული. ცრბელ და ჰალარა თმინა. შებლბნდნ რარიბით სწორე ნაკი აქებს, ხმა რიბიბია და ლინიერი. ჩემ თვალდაშტრბებით ვიკურბებს, თეთობ-თეთობ გავთვლივბებბ, თითქო უნდა გაიკოს გულბების რა გავბებს.—და თავის დღეში არ იცინის. აი ესეც შენი პირველი დღე! წინ გერ კიბეც სხვა თთევე! რამოდნდა ჯავა, რამოდნდა გვტყებენი მოველის! მე ნადეველმა წამილო, გული წინისკენ მიმბრბადა, მინდობა ჩქარა მენადა ლედაჩემი. დედა ზედ კარბთან მებლოდა, მე მივეღობ და დაუეწეხებუნბედე კოჯან. „ნუ შეუზინდები, ენრიკო, მითხრა დედა: მოდი მე და მწიკი მიხვიყო.“

მე მიზარბულად დატყრბდი შინ მაგრამ აღარა მყავს ჩემი წინანდელი ოსტატე, აღარ არის იმათი ცთილი და შიზარული ლიბიბი და სკოლადა ისე კარბე აღარ მბონია, როგორც წინად.

— მამ არავის დაუნახავს ამის შშობლები?

— ისინი დილითვე წაიბდნენ აქედამ, მკარბი მიზარბედა ნიეივბით და ტყირბით ხელის ურბმს, კოლს რალბ ბოზბა მიმკონდა და ბავშვბი უკან მობრბოდნენ... წაიბი და ესლა ემბებთ!

შემდეგმა გამოიბეგა აღმოაჩინა, რომ სასწავლო ბავშვი შეიღების პირველ საათობდ ზის აქ. დღას დაესე იგი სკაშზე და გავრბების დროს ეთოთვა: „უკვირანდ მოიბეცო“... მას შემდეგ ბავშვი ელოდნდა დღეს. შინ-შინისაგან შეწუბებულს დაეწყო ტირილი. მეზობელ ხილის მეღუქნის მიეცა მუბარბა-წამბელი ჰუბის ნაკეი. შინ-შინი მოიკოლა, მაგრამ შინ-შინ აწუბებდა. გმინობა ახლა მაწაწწალა ძალბებისა და ლამის... იმის ირბედედ შეტრბებილი ხილი ზომ უსებოტად გულს, იმისი ნაწია ვული სასოლად სცებდა და ცრემლის მებტი მანუგებელი ეველარა ეთავარა..

ხალბი უფრო და უფრო მატბულობდა პოლიციელმა აიყვანა ბავშვი ხელში. გადასწყებტა იმისი პოლიციასში წაყვანა და უჟანასენვლად ჰკითხა ხალბს:

— მამ პატარანი არაენ გამოუწინდა?

— მოითმინეთ ენა წამს, მოიბნა ხალბიბამ ვიღაცის მხრ და ყველამ გავკერბითმე მებრბვალსა და გავკარბილბულს მიღობარ სახეს: თუ არავის უნდა ბავშვის აყვანა, მე აიყვან...

ხალბში ერთბაშად გაისმა:

— კეთილი იყოს! სამადლო საქმე! მართლა რომ ყოჩაღ!

თეთრის ლეიბონი გავრბებული და სასარბელო ვეკრობით განთამბებული ბიბია ლეუერა გამოვიდა ხალბიბამ და წარბდა პოლიციელის წინ. გასაკვირველი აქ არა არის-არა! ასე უნდა მომხარბობო... ენობის-მოყვარბეი გავრბებილბო... ცოლეს ლეუერა პოლიციამდ, გზაზე რაკეტი შემდოლი აქბენდენ და ამხნაებენდენ ლეუერს. ბოქალბმა წესბსამებარ ჰკითხა ლეუერს:

— თქვენი სახელი?

— ფრანსუა ლეუერ, ბატონო ბოქალბლი ცოლიანნი ვარ და სწორედ კარგი ცოლიცა მყავს. ეს ჩემთვის დიდი ბედნიერებაა, რადგან მე თითონ... თითონ თოფის წაშლის ვერ გამოვიგონებ, ფრანსუა თოფის წაშლის ვერ გამოვიგონებს. ასე ამბობს ხოლმე ჩემი ცოლი.

ლეუერს ასე შემწეიწეიდა არას დროს არ ულანარკინია, თავი ღირსეულად ექობა და ვაბეღით ჰლანარაკობდა, როგორც შეგებობდა კარგის ვეკრობის და ერთ ბოთლ თეთრის ლეინს დაღუბის შემდეგ.

— რა ხელობისა ხარ?

— მე მინებე ვახლავართ, ბატონო ბოქალბო, მწმენიერი ნიეგრბნებსა პატარონი. ღირსეული გემია მწმენიერი ნიეგრბნებსა. მართალია, თუმც უხელო ცოტა ძველია, მაინც მწმენიერია თუ

გნებავთ, შეგიძლიანთ ჰკითხოთ ნეტოსადგურთა უფროებს მარინის ხილბამ დაწებულბ კლამსამდ... მაგრამ იტი სდ არის კლამსი?

— ირბედე სიტილი და ოხუნჯობა გაისმა. ლეუერა მინიცი უყრბ არ იბრტყდა და თვისის ლანარაკობდა:

— სასუტეოვო ადგილია კლამსი... ირბედე ტყე... მერე რა ტყედა! მწმენიერი სასმალე ტყე... ყველა ხელობასამა იტის ეს. აი იქ ყოფილბო მებე ხე-ტყეც. ნუ შემიბდებით, თვალბები მეცა მატებს... არა, თითონ მე-კი მავდენი არაფერი ვახლავართ, ვერც თოფის წაშლის მოვიგონებ, როგორც ჩემი ცოლი ამბობს, მაგრამ თვალბები-კი მატებს... მე ვიღებ კაღეს ეს თქვენს სისქბს... უკაცობა-კაც-კი ვახლავართ, ბ-ნო უფროსი თოჯი შეიბავებე ხოლმე ეს... ამ სიტყუებ ლეუერამ უცებ ამოიღო ჯიბბამ წერილი თოჯი და შემოახიბი ბოქალბს... ბოქალბი ვაბზარბდა და შეტრბა:

— თაკი დამანებეთ, თუ ღმრთი გვაშით!

— არა, უნდა ვაჩვენოთ და!... ესე შემოახებე ხოლმე კოქს და რაკი დანეშნად ზომბს, მამინ გავამარბებ... გავმარბევე... ოხერი, დ-მაიწყობ რამდენად გავამარბევე ხოლმე... მაგრამ ჩემმა ცოლმა კარვალ იცის ანგარიში. სწორედ ჰმბრბია ჩემი ცოლი.

ხალბი სიცილს ვერ იკებება... თეთი ბოქალბობ გამოადარა და გაბოქალბდა... რაკი დაწყრბდა ხალბი, ბოქალბობა ჰკითხა ლეუერს:

— რა მომავალი მოვლის ამ ბავშვს თქვენს ხელში?

— რასაკვირველია, ბანკირი არ გავბდნა. ჩემს ოჯახში იმათი ხსენება არ არის, მაგრამ მენაეებბას-კი კარვალ ვასწავლი, რაც ჩენვა ვართ, ესეც ის იქნება.

— თქვენა გვათ შეიღებენ?

— რას ბზანებთ! ორი მყავს და ევმესამე იქნება, ძალიან საყივრელია! სადღე ორის სამყოფო აბავია, იქ მესამეც მოათესებბა. ცოტაკი უნდა შევეწყოვდებო, ქმარბს მოეუბრობო და სე-ტყე ვახანად ვაყვილო.

ბიბია ლეუერამ სიცილი დაბარბოვბე სიტყუა. ლეუერს ვალეშალეს დატე თარი ხელის მოსაწერად. მან წერბა არ იკობდა და სახელო-გვარბის მაგირკარბე დიდი ვჯარი ვაბოსახა დატეარბი. ბოქალბმა გარბდასკ ბავშვი:

— წაიყვანეთ ბავშვი, ფრანსუა ლეუერ, და შემღობსადა გვარბე აღზარბეთ. თუ შევიტრბ რამე მავის შშობლებზე, შეგატყობინებთ, მაგრამ ეს არაფერი საწუეგზობა... მე როგორც ვებვად, თქვენ კეთილი ხე-კი ხართ და ამიტომ არაფერი დე-დობით კიბეც. თქვენ ცოლს უგდებე უფრო და თეთრი ლენიო ცოტა სიბით, ახლა-კი ნახებამდე...

ქტხმა მოიბარბა არ შეწყვეტილა. ნისლბ ენბელოც დამატებია. ციგმა პარბანა და ნამბა, ცოტა არ იყო, ვამოახიბილა ლეუერს, ხელში ნაკერი ქალბელი გახსნა, გადატრბალ-გად-მატრბალა და მოგვინდა, რომ პოლიციასში მისცენ... უტებს რალეც სასოწარკვეთილბამ შეიბურო ლეუერ... მოლოდ ეტლო მიზხდა თავის მდგომარბობას... მაგრამ თავისი ნათქვამა ლეუერ! მან ვერ მოიბინა, რომ სხვის საქმეში არ ჩარბეულიყო... წინადადე ჰქინდა წარმოდგენილი, თუ რა აღობაქობის ასტბდა ბალბის მყავანა იმის ოჯახში, რა გვარად მიიღებენ? როგორ დახებბობან? სწორად გატრბებაშია ლეუერ! შინ წას-სიღესკვარა მებედედადაუკან პოლიციასში დაბარბებულა აღარ შეიბუნბოდა. როგორ მოიბეტეს? ლეუერ ხელების იქნედა ძალზე და ბუბუბუბტბდა, თითქო წინადადე თაკის ვასამართლებელ სიტყუას ამჯავბესო. ეტკტორი უკან მისდებდა, არა, მისდებდა-კი არა, მის-თრბედა და უმწეუბელ დაფლეობლ ფრანსცლით ისედაც ვაფუნბულს თხსნ სანკელს უარბდა თიხუნინდა ეტკტორი დაიღობა და დაწყო ტრბილი. ლეუერამ აიყვანა ხელში ბავშვი, შეახიბო ტყუედა და ისე გაუღებდა გზას. ტრბაკი ვაბეღით მიიღობა ლეუერ. რაც იქნება, იქნება! თუ ცრული გამოავდნებს გარეით, კიბე ღობრა ბავშვი უკანევე პოლიციასში წაიყვანოს,

